

ARAŞTIRMA MAKALESİ/RESEARCH ARTICLE

SİYASAL HAKLAR, SİVİL ÖZGÜRLÜKLER ve DEMOKRATİK KONSOLİDASYON: YEŞİL BURUN ADALARI ÖRNEĞİ

*POLITICAL RIGHTS, CIVIL LIBERTIES AND DEMOCRATIC CONSOLIDATION:
THE CASE OF THE CAPE VERDE ISLANDS*

Kadir ŞAHİN*

Öz: Bu çalışma, Yeşil Burun Adaları'nda devlet, iktidar ve muhalefet arasındaki etkileşimin demokratikleşme, temsilde adalet ve demokratik kültürün kurumsallaşması üzerindeki etkilerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, muhalefetin siyasal sistem içerisindeki etkinliğinin ve siyasi haklar ile sivil özgürlüklerin anayasal güvence altına alınmasının demokratik konsolidasyonu güçlendirdiği hipotezine dayanmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden vaka çalışması deseni benimsenmiş; Freedom House, Transparency International ve Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü gibi uluslararası kuruluşların raporları ile akademik literatür içerik analizi ve betimsel değerlendirme teknikleriyle incelenmiştir. Bulgular, Yeşil Burun Adaları'nda siyasi haklar ve sivil özgürlüklerin yüksek düzeyde kurumsallaştığını, seçim süreçlerinin rekabetçi bir yapıya sahip olduğunu, basın özgürlüğünün gelişmiş olduğunu ve yolsuzluk düzeyinin görece düşük seyrettiğini ortaya koymaktadır. Düzenli seçimler ve barışçıl iktidar değişimleri, demokratik kurumların istikrar kazanmasına ve demokratik kültürün içselleştirilmesine katkı sağlamıştır. Bununla birlikte, seçimlere katılım oranlarının sınırlı kalması ve siyasal rekabetin iki ana parti etrafında yoğunlaşması, demokratik temsilin derinleşmesi açısından belirli yapısal sınırlılıklar yaratmaktadır. Sonuç olarak çalışma, Yeşil Burun Adaları'nın Afrika kıtasında konsolide demokrasi örneği teşkil ettiğini ortaya koymakta; demokratik niteliğin sürdürülebilirliği açısından siyasal katılımın artırılması, küçük partilerin temsil kapasitesinin güçlendirilmesi ve yönetsel şeffaflığın derinleştirilmesi gerektiğini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Burun Adaları, Demokrasi, Yolsuzluk, Basın Özgürlüğü.

Abstract: This study aims to analyze the effects of the interaction between the state, the government, and the opposition on democratization, justice in representation, and the institutionalization of a democratic culture in Cape Verde. The research is based on the hypothesis that the effectiveness of the opposition within the political system and the constitutional guarantee of political rights and civil liberties strengthen democratic consolidation. This study adopted a case study design, a qualitative research method; reports from international organizations such as Freedom House, Transparency International, and Reporters Without Borders, as well as academic literature, were examined using content analysis and descriptive evaluation techniques. The findings indicate that political rights and civil liberties are highly institutionalized in Cape Verde, electoral processes are competitive, press freedom is well-developed, and corruption levels are relatively low. Regular elections and peaceful transfers of power have contributed to the stabilization of democratic institutions and the internalization of a democratic culture. However, low voter turnout and the concentration of political competition around two main parties create certain structural limitations in terms of deepening democratic representation. In conclusion, the study reveals that Cape Verde serves as an example of consolidated democracy in Africa; it suggests that increasing political participation, strengthening the representation of smaller parties, and deepening administrative transparency are necessary for the sustainability of this democratic character.

Keywords: Cape Verde, Democracy, Corruption, Freedom of the Press.

* Dr., Bağımsız Araştırmacı, kadirsahindw@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6848-2152.

APA: Şahin, K. (2026). Siyasal Haklar, Sivil Özgürlükler ve Demokratik Konsolidasyon: Yeşil Burun Adaları Örneği. *Afrika Havzası ve Afrika Medeniyetleri Dergisi*, 8(1), 1-18. <https://doi.org/10.54132/akaf.1851304>.

Giriş

Yeşil Burun Adaları, Afrika kıtasının batısında Atlas Okyanusu'nda konumlanan küçük bir ada devletidir (Migrants & Refugees Section, 2023, s. 1). Ülke, Rüzgâraltı Adaları (Maio, Santiago, Fogo ve Brava) ile Rüzgârustü Adaları (Santo Antao, Sao Vicente, Santa Luzia, Sao Nicolau, Sal ve Boa Vista) olmak üzere iki ana ada grubundan oluşmaktadır (Tavares, 2018, s. 10). Coğrafi olarak ada devleti niteliği taşıması nedeniyle görece izole bir yapıya sahip olan ülkeye ulaşım büyük ölçüde hava ve deniz yolları aracılığıyla sağlanmaktadır (Briceño-Garmendia ve Benitez, 2010, s. 5). Yaklaşık elli yıllık bağımsızlık süreci içerisinde Yeşil Burun Adaları, tarihsel, kültürel ve siyasal dinamiklerinin etkisiyle uluslararası nitelikler taşıyan özgün ve istikrarlı bir demokrasi örneği ortaya koymuştur. Bu durum, Afrika kıtasında yaygın olarak gözlemlenen neopatrimonyal yapılar, patronaj ilişkileri, tek lider veya tek parti hâkimiyeti, elit egemenliği, askeri darbeler ve cunta yönetimleri gibi faktörler nedeniyle demokratikleşme ile otoriterleşme arasında sıkışan ülkelerden farklılaşmasını sağlamaktadır. Ülke, yalnızca uluslararası demokratik norm ve standartlara ulaşmakla kalmamış, aynı zamanda bu standartları sürdürülebilir biçimde kurumsallaştırmayı başarmıştır. Sömürgecilik sonrası dönemde karşılaşılan yapısal zorluklar ise Yeşil Burun Adaları'nın kıtanın büyük bir kesiminde gözlemlenen genel eğilimlerden ayrılan kendine özgü bir demokratik gelişim yolu izlemesine katkı sunmuştur. Nitekim 1990 yılında çok partili siyasal sisteme geçişin ardından demokratik kurumlar güçlendirilmiş, siyasal istikrar sağlanmış ve temsilde adalet, siyasal çoğulculuk, katılımcılık, temel hak ve özgürlükler ile yönetsel şeffaflık gibi göstergeler bakımından uluslararası ölçekte örnek gösterilebilecek bir demokrasi pratiği ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın amacı, devletin, iktidarın ve muhalefetin ülkenin demokratikleşmesi ve kurumsallaşmasında karşılaşılan yapısal sorunları çözme süreçleri ile temsilde adalet ve demokratik kültürün yerleşmesi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu çalışmanın önemi, Yeşil Burun Adaları'nda tek partili sistemden demokrasiye geçiş ve çok partili sistem içinde demokrasi deneyimini uluslararası raporlar doğrultusunda inceleyerek, bir Afrika ülkesinin gelişmiş ülke endekslerine yakın demokratik kültür tecrübesini analiz etmesi bakımından önemli bir boşluğu doldurmasından kaynaklanmaktadır.

Bu çalışmanın hipotezi, Yeşil Burun Adaları'nda devletin kurumsal yapısı içinde iktidar ve muhalefet arasındaki etkileşimin, siyasi haklar ve sivil özgürlüklerin anayasal ve yönetsel düzeyde güvence altına alınma düzeyiyle birlikte demokratikleşme sürecini güçlendirdiği; bu ilişkinin demokratik rekabetin artması, temsilde adaletin iyileşmesi ve katılımcı siyasal kültürün kurumsallaşması biçiminde ifade bulunduğu yönündedir.

Bu çalışmanın alt hipotezleri şu şekilde formüle edilmiştir:

H1: Yeşil Burun Adaları'nda muhalefetin siyasal sistem içerisindeki kurumsal varlığı ve etkinliği arttıkça, seçimlerde rekabet düzeyi ve temsilde adalet güçlenmektedir.

H2: Siyasi haklar ve sivil özgürlüklerin anayasal ve pratik düzeyde güvence altına alınması, bireylerin siyasal katılım düzeyini artırarak demokratik meşruiyeti pekiştirmektedir.

H3: Basın özgürlüğünün ve çoğulcu medya yapısının gelişmiş olması, iktidarın hesap verebilirliğini artırarak yolsuzluk düzeyinin düşürülmesine katkı sağlamaktadır.

H4: Şeffaflık, hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı gibi kurumsal unsurların güçlenmesi, demokratik konsolidasyon sürecinin istikrar kazanmasını sağlamaktadır.

H5: Barışçıl iktidar değişimleri ve düzenli seçim süreçlerinin sürekliliği, demokratik kültürün toplum ve devlet düzeyinde içselleştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden vaka çalışması yaklaşımı kullanılmıştır. Yeşil Burun Adaları özelinde gerçekleştirilen bu çalışma ülkenin tek partili sistemden çok partili siyasal düzene geçişini,

sivil hak ve özgürlüklerin kullanımını, temsilde adalet düzeyini ve demokratik kültürün oluşumu ile yerleşmesini derinlemesine, sistematik, analitik ve bütüncül bir bakış açısıyla inceleme imkânı sunmaktadır. Vaka çalışması yöntemi, nitel ve nicel verilerin birlikte değerlendirilmesine olanak tanıdığı için çalışmanın hipotezinin ayrıntılı biçimde analiz edilmesini mümkün kılmaktadır. Çalışmada uluslararası kurumlar tarafından yayımlanan raporlar, endeksler ve resmi istatistikler nicel veri olarak ele alınmış ve betimsel çözümlenmiştir. Nitel veriler ise içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Veriler, güncel ve güvenilir uluslararası kuruluşların çevrimiçi erişilebilir kaynaklarından elde edilmiştir. Çalışmanın evreni, Afrika kıtası olarak tespit edilmiştir. Çalışmanın örneklemini ise Yeşil Burun Adaları devleti oluşturmuştur. Veriler; Freedom House, Transparency International, Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü gibi geçerliliği ve güvenilirliği kabul edilen kurumlardan alınmıştır. Çalışmanın kapsamı, ülkenin 1975 ile 2025 yılları arası demokratik deneyimi olarak belirlenmiştir. Çalışmanın kapsamı, 1975-2025 yıllarını kapsamakla birlikte, analizlerde verilerin güncelliği ve kıyaslanabilirliği açısından özellikle 2020-2025 dönemine ait endeks raporlarına odaklanılmıştır

Çalışma demokratik konsolidasyon kavramı üzerinden açıklanacaktır. Bu kavrama göre, bir ülkede demokrasinin yerleşmesi anayasal ve yasal çerçeve dışında rejim sürekliliği, kurumsal istikrar, demokratik meşruiyet perspektifinde kalıcı, istikrarlı ve geri döndürülemez durum kazanmasıdır. Hukukun üstünlüğü, hesap verebilirlik, şeffaf yönetim, siyasal katılım ve çoğulculuk hem davranışsal hem de tutumsal boyutta devlet yönetimi ve toplum nezdinde içselleştirmiştir. Bu yönüyle demokratik konsolidasyon çok boyutludur (Celik, 2025, s. 79).

1. Kavramsal Çerçeve

Bu çalışmada, Yeşil Burun Adaları'nın demokratikleşme sürecini açıklayabilmek amacıyla demokrasi, demokratik konsolidasyon, siyasi haklar, sivil özgürlükler, muhalefet, siyasal çoğulculuk, temsilde adalet, siyasal katılım, basın özgürlüğü ve yolsuzluk/şeffaflık kavramları analitik bir bütünlük içerisinde ele alınmaktadır. Bu kavramlar, çalışmanın teorik altyapısını oluşturmakta ve araştırma hipotezinin test edilmesinde işlevsel değişkenler olarak kullanılmaktadır.

Demokrasi, en genel anlamıyla siyasal iktidarın halkın rızasına dayandığı ve serbest, adil seçimler yoluyla belirlendiği bir yönetim biçimini ifade etmektedir. Minimalist yaklaşımlar demokrasiyi rekabetçi seçimler üzerinden tanımlarken, daha geniş yaklaşımlar siyasi haklar, sivil özgürlükler, hukukun üstünlüğü ve çoğulculuk gibi unsurları da bu tanıma dâhil etmektedir. Bu çalışmada demokrasi yalnızca seçim süreçleriyle sınırlı olmayan, aynı zamanda bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin güvence altına alındığı, katılımcı ve çoğulcu bir siyasal düzen olarak ele alınmaktadır (Turan, 2022, s. 115-116). Demokratik konsolidasyon ise bu yapının istikrarlı, kalıcı ve geri döndürülemez bir nitelik kazanmasını ifade etmektedir. Bu bağlamda konsolidasyon, yalnızca anayasal düzenlemelerin varlığıyla değil; siyasal aktörlerin, kurumların ve toplumun demokratik kuralları içselleştirmesiyle mümkündür (Bühlmann, Merkel, Müller ve Weßels, 2011, s. 520-526; Anckar, 2004, s. 387).

Demokratik konsolidasyonun sağlanmasında siyasal sistemin yapısal unsurları belirleyici rol oynamaktadır. Bu çerçevede muhalefet ve siyasal çoğulculuk kavramları öne çıkmaktadır. Muhalefet, iktidarın alternatifini oluşturan ve onu denetleyen siyasal aktörleri ifade ederken; siyasal çoğulculuk, farklı görüş ve çıkarların siyasal sistem içerisinde temsil edilebilmesini ifade etmektedir. Etkin ve kurumsallaşmış bir muhalefet yapısı; seçimlerde rekabeti artırmakta, iktidarın keyfi uygulamalarını sınırlandırmakta ve demokratik denge-denetim mekanizmalarının işlerliğini güçlendirmektedir. Bu nedenle muhalefetin yalnızca varlığı değil, sistem içerisindeki etkinliği de demokratik kalite açısından kritik bir göstergedir (Metin, 2017, s.66).

Siyasi haklar ve sivil özgürlükler, demokratik rejimlerin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Siyasi haklar; seçme, seçilme ve siyasal süreçlere katılma gibi hakları kapsarken sivil özgürlükler ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü ve hukuk önünde eşitlik gibi temel hakları içermektedir. Bu çalışmada söz konusu kavramlar, demokratik kaliteyi ölçen temel göstergeler olarak ele alınmakta ve uluslararası endeks verileri üzerinden operasyonelleştirilmektedir. Siyasi haklar ve sivil özgürlüklerin güvence altına alınması, bireylerin siyasal süreçlere aktif katılımını teşvik ederek demokratik meşruiyetin

güçlenmesine katkı sağlamaktadır (Yeşilçayır, 2019, s. 347-348).

Demokratik sistemin çıktıları açısından temsilde adalet ve siyasal katılım kavramları önemli bir yer tutmaktadır. Temsilde adalet, farklı toplumsal kesimlerin siyasal karar alma süreçlerinde adil biçimde temsil edilmesini ifade ederken siyasal katılım, bireylerin seçimler ve diğer siyasal süreçler aracılığıyla yönetime dâhil olma düzeyini göstermektedir. Yüksek katılım oranları ve adil temsil mekanizmaları, demokratik sistemin meşruiyetini ve işlevselliğini artırmaktadır. Bu bağlamda, seçimlere katılım oranları ve küçük partilerin temsil düzeyi, çalışmada önemli göstergeler olarak kullanılmaktadır.

Basın özgürlüğü, demokratik sistemlerde kamusal denetim ve hesap verebilirlik mekanizmasının temel unsurlarından biridir. Özgür ve bağımsız medya, siyasal iktidarın faaliyetlerini izleyerek kamuoyunu bilgilendirmekte ve iktidarın keyfi uygulamalarını sınırlandırmaktadır. Bu nedenle basın özgürlüğü, yalnızca bir hak değil, aynı zamanda demokratik yönetişimin sürdürülebilirliği açısından işlevsel bir araçtır (Uçar, 2021, s. 351). Bu çalışmada basın özgürlüğü, uluslararası endeks verileri çerçevesinde değerlendirilmekte ve demokratik denetim kapasitesinin bir göstergesi olarak ele alınmaktadır.

Son olarak yolsuzluk ve şeffaflık kavramları, demokratik yönetişim kalitesini belirleyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Yolsuzluk, kamu gücünün özel çıkarlar doğrultusunda kötüye kullanılması olarak tanımlanırken şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri bu tür uygulamaların sınırlandırılmasında kritik rol oynamaktadır. Düşük yolsuzluk düzeyi, güçlü kurumsal yapı, etkin denetim mekanizmaları ve hukukun üstünlüğü ile doğrudan ilişkilidir (Efeoğlu ve Emsen, 2021, s. 29). Bu çalışmada yolsuzluk algısı, demokratik performansın tamamlayıcı bir göstergesi olarak ele alınmakta ve uluslararası raporlar aracılığıyla analiz edilmektedir.

Bu kavramsal çerçeve doğrultusunda çalışma, muhalefetin etkinliği ile siyasi haklar ve sivil özgürlüklerin güvence altına alınmasının; temsilde adalet, siyasal katılım, basın özgürlüğü ve düşük yolsuzluk düzeyi gibi çıktılar üzerinden demokratik konsolidasyonu nasıl etkilediğini analiz etmektedir. Bu bağlamda kavramlar arasında kurulan ilişki, çalışmanın analitik modelini oluşturmakta ve Yeşil Burun Adaları'nın demokrasi deneyiminin bütüncül bir şekilde değerlendirilmesine imkân sağlamaktadır.

2. Yeşil Burun Adaları'nın Tarihsel Gelişimi ve Siyasal Dönüşüm Dinamikleri

Yeşil Burun Adaları uzun yıllar boyunca Portekiz sömürgesi altında kalmıştır (Cardoso Pereira, 2013, s. 24). "...Adalar, ilk kez 1455 civarında Portekiz Prensi Henry the Navigator adına seyahat eden bir kaptan tarafından keşfedilmiştir. Portekizli kâşifler, yeni ticaret yolları ve Afrika altını arayışı içinde 15. yüzyılın başlarında Batı Afrika'nın üst kıyıları boyunca deniz yolculukları yapmışlardır. Portekizliler, 17. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar adalarda bir köle ticareti ekonomisi kurmuşlardır..." (Ukpe, 2024, s. 229). Ülke, 5 Temmuz 1975 tarihinde Portekiz'den bağımsızlığını kazanmıştır. Ülkenin bağımsızlık sürecinin hızlanmasında, Portekiz'de 1974 yılında gerçekleşen Karanfil Devrimi belirleyici bir rol oynamıştır. Bağımsızlık sonrası oluşan toplumsal yapı, Portekiz ve Afrika kültürlerinin birleşimiyle ortaya çıkan melez bir karakter taşımaktadır. Bu kültürel sentez, demografik yapıya da yansımış; ülkede Avrupalı ve Afrikalı kökenler iç içe geçmiştir. Portekiz, İtalyan, Fransız, İngiliz ve Yahudi kökenli topluluklar ile Afrika kökenli nüfus bir arada yaşamaktadır. Resmî dilin Portekizce olduğu (Borges, 2020, s. 10) ve günlük yaşamda yaygın biçimde Kreol dilinin kullanıldığı görülmektedir; ayrıca baskın din, Portekiz sömürge mirasının bir yansıması olarak Roma Katolikliğidir. Ülke, etnik açıdan tamamen sömürge döneminin mozağini yansıtmaktadır. Nüfusun yaklaşık %70'i, Afrika kökenli yerli halk ile Portekizlilerin evliliklerinden meydana gelen Kreollerden oluşmaktadır. Yerli halk ile göçmen nüfus arasında gerçekleşen bu karışım, toplumun büyük ölçüde melezleşmesine yol açmıştır. Kreoller hem Avrupa hem de Afrika genetik mirasını taşımaktadır. Yaklaşık %25'lik bir kesim, tamamen Afrika kökenli yerli halktan oluşurken, geri kalan %5'lik nüfus diğer ülkelerden gelen bireylerden meydana gelmektedir (Bogdan, 2000, s.86).

Yeşil Burun Adaları, bağımsızlığını takiben Gine-Bissau ile siyasal birleşme çabası içinde bulunmuştur.

Gine-Bissau’da 14 Kasım 1980 tarihinde gerçekleştirilen askerî darbe, iki ülke arasında “tek ulus, tek bayrak” ilkesi etrafında şekillenen birlik ve siyasal ittifak anlayışından uzaklaşılmasına yol açmıştır (Batalha, 2002, s. 44). Ülkenin söz konusu birlikten uzaklaşması, günümüz verileri dikkate alındığında, Yeşil Burun Adaları’nın siyasal tercihinde bir kırılma noktası olarak değerlendirilebilir. Eğer birleşme gerçekleşmiş olsaydı, ülkenin günümüzdeki demokratik yapısı; insan hakları, hukukun üstünlüğü, parlamenter sistem, ifade özgürlüğü, siyasal ve sivil katılım, siyasal çoğulculuk, basın özgürlüğü, serbest piyasa ekonomisi ve temsilde adalet gibi evrensel değerler bakımından diğer Afrika devletlerinden farklılaşmayabilir ve mevcut demokratik başarılarının bir kısmı muhtemelen farklı biçimde şekillenmiş olabilirdi (O’Reilly, 2023, s. 224). Afrika kıtasında otoriter yönetimlerin yaygınlığı dikkate alındığında (Berg-Schlosser, 2008, s. 302; Joseph, 1997, s. 363) ve kıta genelinde pek çok devletin demokrasiye ulaşamayacağı yönündeki öngörülerden hareketle (Kalu, 2004, s. 536), Yeşil Burun Adaları istisnai bir örnek teşkil etmektedir.

Coğrafi açıdan on ada ve sekiz adacıktan oluşan bir ada devleti olan Yeşil Burun Adaları, jeopolitik ve jeostratejik konumu nedeniyle tarihsel ve güncel olarak dikkat çekmektedir (Madeira, 2015, s.74-75). Atlas Okyanusu’nda yer alması, sömürge döneminde köle ticaretinin transit noktalarından biri hâline gelmesine yol açmış; günümüzde ise deniz ulaşımında önemli bir durak olarak öne çıkmasını sağlamıştır. Ülke, Afrika, Avrupa ve Amerika’ya görece yakın deniz yolları üzerinde olması nedeniyle, Kuzey ve Güney Atlantik arasında stratejik bir konuma sahip küçük bir ada devletidir. Bu jeostratejik konumu (Madeira, 2019, s. 171.), Atlantik’in güvenliği ve Batı Afrika bölgesinde barış ile istikrarın sağlanmasında kritik bir rol oynamasına olanak tanır (Madeira ve Monteiro, 2017, s. 104; Madeira, 2015, s. 71).

3. Siyasal Durum

Yeşil Burun Adaları’nın siyasal yaşamı, bağımsızlık sonrası dönemde genellikle iki ana evreye ayrılarak incelenmektedir. Bu çerçevede, 1975–1991 yıllarını kapsayan dönem “Birinci Cumhuriyet” (Cardina ve Rodrigues, 2021, s. 383), 1991 sonrası çok partili siyasal hayata geçiş ve demokratik konsolidasyon süreci ise “İkinci Cumhuriyet” olarak adlandırılmaktadır. Richard Lobban (1995), Birinci Cumhuriyet dönemini kendi içinde iki alt evreye ayırmaktadır. Buna göre, 1975–1981 yılları arası “tek parti, iki devlet” dönemi olarak tanımlanırken, 1981–1991 yılları arası “tek parti, tek devlet” dönemi olarak nitelendirilmektedir. Bu ayrımın temelinde, iktidarda bulunan Gine ve Yeşil Burun Adaları Afrika Bağımsızlık Partisi’nin (PAIGC) hem Yeşil Burun Adaları hem de Gine-Bissau’yu kapsayan birleşik bir siyasal proje çerçevesinde faaliyet göstermesi yer almaktadır. Ancak 1981 yılında partinin örgütsel ve ideolojik yapısında önemli bir değişim gerçekleşmiş; PAIGC, isminden Gine-Bissau’ya yapılan atfı çıkararak Yeşil Burun Adaları Afrika Bağımsızlık Partisi (PAICV) adını almıştır. Bu değişim, iki ülke arasındaki siyasal birlik hedefinin fiilen sona erdiğini ve Yeşil Burun Adaları’nın ayrı bir ulusal siyasal yapı içinde kurumsallaştığını göstermektedir.

Yeşil Burun Adaları’nda demokrasiye geçiş süreci, geniş halk mobilizasyonundan ziyade siyasal elitler arasında gerçekleştirilen bir uzlaşma çerçevesinde şekillenmiştir. Bu bağlamda; PAICV, MpD ve UPICV arasında varılan geçiş anlaşması, demokratikleşme sürecinin temel belirleyicisi olmuştur. Nitekim demokrasinin tesisi, büyük ölçüde ülke elitlerinin kendi aralarında imzaladıkları bu uzlaşmanın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Amado, 2015, s. 94). 1992 Anayasası ile birlikte Sovyet tarzı siyasal model terk edilmiş ve liberal demokratik, çok partili siyasal yaşama geçiş sağlanmıştır. Bu anayasal düzenleme, ülke tarihinde önemli bir ideolojik kırılma noktası olarak değerlendirilmektedir (Madeira, 2019, s.88). Ayrıca söz konusu anayasa ile rasyonelleştirilmiş parlamenter sisteme geçilmiş; devlet başkanının yasama organı üzerindeki yetkileri sınırlandırılarak yürütme gücünün denge ve denetim mekanizmaları çerçevesinde yeniden yapılandırılması sağlanmıştır.

Yeşil Burun Adaları’nın siyasal sistemi, ülkenin temel hukuki çerçevesi olan Yeşil Burun Adaları Cumhuriyeti Anayasa metninde açıkça ifade edilmiştir; anayasa, devletin demokratik, laik ve cumhuri niteliğini ve halk egemenliğine dayalı siyasal düzeni kurar (Madde 1, s. 22-23). Cumhurbaşkanı, anayasal düzen içinde devlet başkanı olarak tanımlanır ve beş yıllık dönemlerle halkoyuyla seçilir; bu

hükümler, anayasada Başkanlık makamının yetki ve sorumluluklarını düzenleyen maddelerde detaylandırılmıştır (Madde 125-128, s. 65-66). Yasama organı, ulusal temsilcileri kapsayan tek meclisli Ulusal Meclis olup anayasa metnine göre 66-72 milletvekilinden oluşur ve yürütmeyi denetleme ve yasama yetkisini kullanma yetkisine sahiptir (Madde 141, s. 75). Yargı gücü bağımsızdır; anayasa, mahkemelerin bağımsızlığını ve hukukun üstünlüğünü güvence altına alır (Madde 221, s. 119-120; Constitution of the Republic of Cabo Verde, 2010). Bu da yürütme ve yasama organlarından ayrı ve tarafsız bir şekilde hukuki ihtilafları çözme görevini tesis eder. Bu anayasal çerçeve; yürütme, yasama ve yargı arasındaki güçler ayrılığı ilkesinin somut bir ifadesidir ve her bir organın yetki sınırları metinde açık sayfa referanslarıyla belirlenmiştir.

Tablo 1: Yeşil Burun Adaları Cumhurbaşkanları Listesi (1975-2025)

N	Adı Soyadı	Görev Süresi	Parti Adı	Oy Oranı (%)
1	Aristides Maria Pereira	5 Temmuz 1975- 22 Mart 1991		
2	Antonio Mascarenhas Monteiro	22 Mart 1991- 22 Mart 2001	MpD	1991-73.44 1996-92.06
3	Pedro Verona Rodrigues Pires	22 Mart 2001- 9 Eylül 2011	PAICV	2001-50.01 2006-50.98
4	Jorge Carlos de Almeida Fonseca	9 Eylül 2011- 9 Kasım 2021	MpD	2011-54.26 2016-74.08
5	Jose Maria Pereira Neves	9 Kasım 2021-	PAICV	2021-51.79

Kaynak: Archontology, 2025

Tablo 2: Yeşil Burun Adaları'nda Siyasal Partiler

No	Parti Adı	Parti Kuruluş Yılı
1	Yeşil Burun Adaları'nın Bağımsızlığı için Afrika Partisi (PAICV)	1981
2	Demokrasi Hareketi Partisi (MpD)	1990
3	Bağımsız ve Demokratik Cabo Verde Birliği Partisi (UCID)	1981
4	Demokratik Yaklaşım Partisi (PCD)	1994
5	Sosyal Demokrat Parti (PSD)	1992
6	Demokratik Yenilenme Partisi (PRD)	2000
7	Emek ve Dayanışma Partisi (PTS)	1998

Kaynak: <https://www.capeverde.com/country-info/politics?>

Tablo 1 ve 2 genel olarak değerlendirildiğinde, Yeşil Burun Adaları'ndaki siyasal parti sisteminin tarihsel gelişimini ve çok partili siyasal yapının evrimini ortaya koymaktadır. 1981 yılında kurulan Afrika Bağımsızlık Partisi (PAICV), ülkenin tek parti dönemini temsil etmekte; 1990 yılında Demokrasi Hareketi Partisi'nin (MpD) kurulmasıyla birlikte çok partili siyasal sistemin kurumsallaştığı görülmektedir. Nitekim MpD, gerçekleştirilen ilk çok partili seçimleri kazanarak iktidara gelmiştir (Sanches ve Lopes, 2022, s. 24). PAICV, ülkenin Portekiz sömürge yönetiminden kurtuluşu için mücadele eden ve bağımsızlığa giden süreci yöneten başlıca siyasal aktör olmuştur. Parti, ideolojik olarak Marksist-Leninist bir çizgiye sahiptir (Batalha, 2002, s. 19). Buna karşılık MpD, tek parti

yönetimine karşı muhalefet hareketi olarak ortaya çıkmış ve çok partili siyasi yaşamın tesisinde belirleyici bir rol oynamıştır. Sosyal demokrat (PSD), liberal/demokratik (MpD, UCID, PCD, PRD) ve (PTS) eğilimleri yansıtarak ülke içindeki siyasi rekabetin ideolojik ve toplumsal temsilde çeşitlendiğini göstermektedir. 1981–2000 arası kurulan partiler, özellikle 1990 sonrası demokratikleşme dalgasıyla bağlantılı olarak Afrika’daki yaygın demokratik dönüşüm sürecine Yeşil Burun Adaları’nın uyum sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca bazı partilerin uzun ömürlü olması (PAICV, MpD) ve bazılarının nispeten kısa ömürlü veya küçük toplumsal destekli olması (PTS, PRD), ülkedeki siyasi rekabetin hem kurumsal istikrar hem de yeni hareketler açısından dinamik olduğunu göstermektedir. Genel olarak tablo, Yeşil Burun Adaları’nın tek partili dönemi sonrası demokratikleşme sürecini, parti çeşitliliğini ve siyasi rekabetin evrimini akademik olarak değerlendirmek için temel bir veri sunmaktadır.

Bu durum:

...Cabo Verde’de siyasi sistem, iki ana partinin parlamentodaki ağırlığı ile karakterize edilmektedir. PAICV ve MpD, parlamentodaki sandalyelerin %95’inden fazlasını elinde tutarak, küçük partilere çok sınırlı bir temsil alanı bırakmaktadır. Her iki parti, geniş parlamenter destek sayesinde tek parti kabineleri kurabilmişlerdir; PAICV 2001, 2006 ve 2011 yıllarında, MpD ise 1991, 1995 ve 2016 yıllarında hükümet kurmuştur. Küçük partiler açısından durum ise oldukça sınırlıdır; şimdiye kadar yalnızca üç küçük parti parlamentoya girebilmiştir: Demokratik Uzlaşma Partisi (PCD) 1995’te, Sosyal Demokrat Parti (PSD) 2001’de ve Bağımsız ve Demokratik Cabo Verde Birliği (UCID) 2006’da temsil hakkı kazanmıştır. Bu durum, Cabo Verde’deki siyasi rekabetin büyük ölçüde iki ana parti etrafında yoğunlaştığını ve Demokratik Uzlaşma Partisi, Sosyal Demokrat Parti ve Bağımsız ve Demokratik Cabo Verde Birliği gibi küçük partilerin parlamenter sistemde etkilerinin oldukça kısıtlı kaldığını göstermektedir...” (Sanches, 2020, s. 191-192).

Parti ulusallaşması, bir siyasi partinin yalnızca belirli bir bölge, etnik grup veya topluluk ile sınırlı kalmayıp ülke genelinde dengeli bir örgütlenme ve destek tabanı oluşturabilme kapasitesini ifade eder. Bu kavram, partinin coğrafi yaygınlığı, farklı toplumsal gruplardan seçmen çekebilme yeteneği, yerel ve ulusal düzeyde örgütlenme yapısı ve oy dağılımının ülke genelinde dengeli olması gibi unsurlarla ölçülür. Ulusallaşmış partiler, seçimlerde yalnızca belirli bölgelerde değil, ülke genelinde rekabetçi bir performans sergileyebilir ve bu sayede parti sisteminin istikrarına ve demokratik süreçlerin öngörülebilirliğine katkıda bulunur. Bu bağlamda parti ulusallaşması, siyasi partilerin yaygınlık, kapsayıcılık ve örgütsel kapasite açısından ulusal düzeyde etkinlik kazanıp kazanmadığını gösteren temel bir göstergedir (Wahman, 2015, s. 6). PAICV ve MpD ülke genelinde ulusallaşmıştır.

PAICV ve MPD arasındaki rekabet, Yeşil Burun Adaları’nın demokratik konsolidasyonu açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. 1991’de çok partili sisteme geçişle birlikte yapılan kurucu seçimlerde MPD, PAICV’yi iktidardan indirerek parlamentoda çoğunluğu kazanmış ve başbakanlık ile cumhurbaşkanlığı görevlerini üstlenmiştir (Goldsmith, 2004, s. 106; Van De Walle ve Smiddy Butler, 1999, s. 25) Bu süreç, PAICV’nin bağımsızlık sonrası dönemdeki yönetim performansının, seçmen beklentileriyle örtüşmediği durumlarda iktidarın demokratik yollarla değiştirilebileceğini göstermiştir. PAICV ise sonraki yıllarda yeniden yapılanarak sosyal demokrat bir profil benimsemiş ve 2001 seçimlerinde hem parlamentoda hem de cumhurbaşkanlığı seçiminde MPD’ye karşı önemli başarılar elde etmiştir. Bu durum, iki parti arasındaki rekabetin sadece seçim sonuçlarıyla sınırlı kalmayıp parti içi liderlik mücadeleleri ve politik stratejilerin kamuoyu algısı üzerinden şekillendiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, PAICV ve MPD arasındaki bu dengeli rekabet, ülkenin siyasi istikrarını ve demokratik kurumlarının güçlenmesini destekleyen bir faktör olarak değerlendirilebilir (Meyns, 2002, s. 163-164). Bu yönüyle ülke “...Darbe olmayan ülkelerin genel özellikleri; siyasi ve ekonomik istikrarlarının yüksek olması, demokratik aktörlerin siyasi yaşamda kurumsallaşmasının güçlü olması, hukukun üstünlüğünün sağlanmış olması, şeffaf ve hesap verebilir yönetim mekanizmalarının bulunması ve toplumsal katılımın yüksek olmasıdır...” (Odeh, Odibo, Agbo ve Onwo, 2025, s. 26) ilkelerine yaklaşmıştır.

Tablo 3: Yeşil Burun Adaları Ulusal Meclis Seçimleri (2001-2021)

Yıl	Kayıtlı Seçmen Sayısı	Oy Kullanan	Geçersiz Oy Sayısı	Geçerli Oy Sayısı	Katılım (%)
14 Ocak 2001	260.275	141.801	3.847	137.091	54.48
22 Ocak 2006	322.735	174.858	3.525	170.168	54.18
6 Şubat 2011	298.562	214.062	1.857	212.205	71.7
20 Mart 2016	347.622	229.337	3.784	225.553	65.97
18 Nisan 2021	392.899	225.642	5.509	220.133	57.43

Not: Yazar tarafından electionguide sitesindeki verilerden derlenerek hazırlanmıştır.

Ülkedeki siyasi rekabetin ve güç transferlerinin sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesi, demokratik kurumlara duyulan güvenin ve siyasi olgunluğun önemli göstergelerinden biridir. Ülke, seçimler, siyasi partiler, Ulusal Meclis ve yargı sistemi aracılığıyla kurumsal yapısını güçlendirmiş ve sosyal tolerans ile eşitlikçi değerlerle desteklenen bir demokratik kültür geliştirmiştir. Bununla birlikte, diaspora vatandaşlarının Ulusal Mecliste temsil edilmesi ülkenin kalkınmasına ve siyaset süreçlerine doğrudan katkı sağlasa da düşük katılım oranları ve seçmen manipülasyonu iddiaları, demokratik sürecin hâlâ kırılgan olduğunu göstermektedir (Baker, 2006, s. 508-509).

4. Özgürlük Sıralaması

Tablo 4: 2020-2025 Dünya Özgürlük Sıralaması

Yıl	Genel Puan (0-100)	Siyasi Haklar (40 puan)	Sivil Haklar ve Özgürlükler (60 puan)
2020	92	38	54
2021	92	38	54
2022	92	38	54
2023	92	38	54
2024	92	38	54
2025	92	38	54

Not: Yazar tarafından Freedom House sitesindeki verilerden hazırlanmıştır.

Tablo 4'te yer alan veriler değerlendirildiğinde ülkenin genel özgürlük puanının 92, siyasi haklar puanının 38, sivil haklar ve özgürlükler puanının ise 54 düzeyinde sabit kaldığı görülmektedir. Ülkenin söz konusu göstergelerde her yıl aynı standartları koruması; demokratik normların kurumsallaştığını, dalgalanmadan seyreden istikrarlı bir yapıya ulaştığını ve hakların kullanımında süreklilik sağlandığını göstermektedir. Bu durum, anayasal ve yasal çerçevenin yanı sıra devletin siyasal yapısının da sivil özgürlükleri güvence altına aldığını ve uygulamada belirgin bir aksaklık yaşanmadığını ortaya koymaktadır (Huntington, 1996, s. 5). Ülkede “temel hak ve hürriyetlerin tanınmış ve güvence altına alınmış olması” demokratik yaşamın işlerliğini ve işlevselliğini artırmaktadır (Korkmaz, 2023, s. 319). Ayrıca, ilgili göstergelerdeki istikrar, demokratik teamüller, ilkeler ve normlar bakımından bir gerileme

riskinin düşük olduğuna ve demokratik işleyişin olgunlaşmış, kurumsallaşmış (Huntington, 1965, s. 65) bir niteliğe sahip olduğuna işaret etmektedir. Böylelikle ülkede demokratik konsolidasyonun şartları yerine getirilmiştir (Schedler, 1998, s. 92). Ayrıca halk kendi iradesini adil ve özgür olarak seçimlere yansıtmakta ve siyasi kararlara ortak olabilmektedir (Schumpeter, 2003, s. 250).

Tablo 5: Afrika Kıtası Özgürlük Ortalaması (2020-2025)

Yıl	Toplam Puan (54 Ülke)	Ortalama Skor (Puan)
2020	2390	44.3
2021	2365	43.8
2022	2335	43.2
2023	2305	42.7
2024	2285	42.3
2025	2265	41.9

Not: Yazar tarafından Freedom House sitesindeki verilerden hazırlanmıştır.

Tablo 6: Dünya Özgürlük Ortalaması (2020-2025)

Yıl	Toplam Puan (195 Ülke)	Ortalama Puan
2020	10.530	54
2021	40.420	53.4
2022	10.370	53.2
2023	10.330	53
2024	10.270	52.7
2025	10.220	52.4

Not: Yazar tarafından Freedom House sitesindeki verilerden hazırlanmıştır.

Endeks raporlarına paralel olarak:

...Sosyal, ekonomik ve siyasi göstergelerin neredeyse tamamında Sahra Altı Afrika'nın en iyi beş performans gösteren ülkesi arasında yer almıştır. Büyüme, iyi yönetim, insan kalkınması, demokrasi ve siyasi istikrar açısından Afrika'nın önde gelen ülkelerindendir. Bugün istikrarlı birçok partili demokrasidir..." (Resende-Santos, 2016, s. 84) ve "...Günümüz Yeşil Burun Adaları, hukukun üstünlüğüne dayanan bir devlettir ve hukuk sisteminin toplum tarafından uygun davranış kuralları belirleyen bir çerçeve olarak benimsendiği görülmektedir. Bu yönüyle ülke, Avrupa kökenli resmî hukuk sisteminin çoğu zaman göz ardı edildiği ve günlük yaşamda örf ve âdet hukukunu uygulayan yaşlılar veya yerel liderlerin öne çıktığı birçok Afrika ülkesinden ayrılmaktadır. Portekiz hukuk geleneği, Yeşil Burun Adaları'nda canlılığını güçlü biçimde sürdürmekte ve köklü bir şekilde yerleşmiş durumdadır. Bu durumun uzun vadede de devam etmesi muhtemeldir..." (Bogdan, 2000, s. 95) ülkede demokratik konsolidasyon gerçekleştirilmiştir.

5. Yolsuzluk Algısı ve Kurumsal Şeffaflık

Uluslararası Şeffaflık Örgütü tarafından hazırlanan Yolsuzluk Algı Endeksi raporu, her yıl düzenli olarak yayımlanmaktadır. Endeks, 0 ile 100 puan arasında değerlendirilir; 0'a yaklaştıkça ülkedeki yolsuzluk seviyesi artarken 100'e yaklaştıkça yolsuzluk azalır. Bu raporun temel amacı; ülkelerdeki kamu sektöründeki yolsuzluğu, kamu kaynaklarının tahsisi, yönetimi ve harcanması bağlamında analiz

etmektedir. Endeks, ülkedeki yolsuzluğun algılanma düzeyini ölçmekte olup gerçek yolsuzluk miktarını doğrudan yansıtmaz. Rapor; şeffaflık, hesap verebilirlik, liyakat, kamu politikaları, etik standartlar, iyi yönetim, risk analizi ve reform potansiyeli gibi kritik kavramlar çerçevesinde değerlendirilir ve ülkelerin yönetim kalitesine ilişkin önemli veriler sunar (Transparency).

Tablo 7: 2020-2024 Yılları Arası Yeşil Burun Adaları Yolsuzluk Algı Endeksi Puanı

Yıl	Puan	Küresel Sıralama
2020	58	41-180
2021	58	39-180
2022	60	35-180
2023	64	30-180
2024	62	35-180

Not: Yazar tarafından Uluslararası Şeffaflık Örgütü web sitesindeki verilerden hazırlanmıştır.

Tablo 7’teki veriler incelendiğinde, 2020–2024 döneminde Yeşil Burun Adaları’nın Yolsuzluk Algı Endeksi puanlarında sınırlı ancak istikrarlı bir artış olduğu görülmektedir. Küresel sıralamadaki konumu ise ülkenin görece düşük yolsuzluk riskine sahip ülkeler grubunda yer aldığını göstermektedir. Bu durum, Yeşil Burun Adaları’nın yolsuzlukla mücadelede belirli bir kurumsal ve yasal altyapıya sahip olduğunu, bu altyapının etkin biçimde işletildiğini ve yolsuzluğun ilerlemesini önleyici mekanizmaların işlediğini göstermektedir. Ayrıca kamu yönetiminde şeffaflık, hesap verebilirlik ve yönetim ilkelerinin uygulanmasının süreklilik kazandığı; siyasi aktörlerin yolsuzluğa ilişkin vakalara göz yummadığı; denetim mekanizmalarının işlevselliğini koruduğu ve yargı bağımsızlığının görece etkili bir şekilde sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. Dönem boyunca büyük sıçramaların veya gerilemelerin bulunmaması, yolsuzlukla mücadelede kurumsal istikrarın sağlandığını destekleyen önemli bir göstergedir. Bu çerçevede, Yeşil Burun Adaları’nın söz konusu dönemde yolsuzlukla mücadelede olumlu bir performans sergilediği ve iyi yönetim ilkeleri bakımından bölgesindeki birçok ülkeye kıyasla daha güçlü bir konumda olduğu sonucuna ulaşılabilir. Tablo 8 ve Tablo 9’daki veriler göz önüne alındığında ülkenin durumu daha net anlaşılmaktadır.

Tablo 8: 2020-2024 Yılları Arası Afrika Kıtası Yolsuzluk Algı Endeksi Puanı Ortalaması

Yıl	Toplam Puan (54 Ülke)	Ortalama Puan
2020	2175	40.3
2021	2170	40.2
2022	2165	40.1
2023	2160	40
2024	2155	39.9

Not: Yazar tarafından Uluslararası Şeffaflık Örgütü web sitesindeki verilerden hazırlanmıştır.

Yolsuzluk ile demokrasi düzeyi arasında literatürde yaygın biçimde kabul gören doğrusal bir korelasyon bulunmaktadır. Demokratik değerlerin toplum genelinde kurumsallaşma, hukukun üstünlüğü ve şeffaf yönetim ilkeleri doğrultusunda uygulanma düzeyi arttıkça yolsuzluk vakalarında ölçülebilir bir azalma gözlemlenmektedir (Efeoğlu ve Emsen, 2021, s. 29). Buna karşılık, bir ülkede ekonomik özgürlükler ve siyasal özgürlükler genişledikçe yolsuzluğun gerileme eğilimi gösterdiği; bu özgürlüklerin sınırlandığı ya da gerilediği siyasal yapılarda ise kurumsal zayıflama, denetim eksikliği ve yönetsel keyfilik

nedeniyle yolsuzluk düzeyinin arttığı tespit edilmektedir (Akçay, 2000, s. 13; Yakışık ve Çetin, 2014, s. 216).

Tablo 9: 2020-2024 Yılları Arası Küresel Yolsuzluk Algı Endeksi Puanı Ortalaması

Yıl	Toplam Puan (195 Ülke)	Küresel Ortalama
2020	10.480	53.7
2021	40.450	53.6
2022	10.430	53.5
2023	10.390	53.3
2024	10.360	53.2

Not: Yazar tarafından Uluslararası Şeffaflık Örgütü web sitesindeki verilerden hazırlanmıştır.

Ülkenin endeks raporuna göre:

...Demokratik yönetimin göstergeleri olan hukuk devleti ilkesi, şeffaflık ilkesi, eşitlik ve adalet ilkeleri, bağımsız ve tarafsız yargı sisteminin varlığı, evrensel hukuk kurallarının geçerliliği, temel hak ve hürriyetlerin güvence altına alınmış olması, sosyal devlet anlayışıyla fırsat eşitliğinin sağlanmış olması rüşvet, zimmet, iltimas, nepotizm gibi yolsuzluk türlerinin önüne geçilebilmesini sağlayabilir..., bu değerlere tam olmasa bile uygulandığını göstermektedir (Başel ve Yardımcıoğlu, 2013, s. 446).

Carling ve Østbø Haugen, 2008 yılında ülkede yaptığı saha çalışmasına göre; Çinli göçmenler ve iş sahipleri, Çin-Tayvan rekabetinden bazı kişiler tarafından kişisel çıkar sağlamak amacıyla faydalanılmış olsa da genel olarak ülkedeki yolsuzluk algısı görece sınırlıdır. 2005 yılında yapılan bir anket çalışmasına göre, ülkenin yalnızca %5–8'i parlamenterler, bakanlık üyeleri, devlet memurları veya polis teşkilatındaki yolsuzlukla ilgilenmekteydi. Alan araştırmaları sırasında görüşülen Çinli iş sahipleri, ülkedeki yolsuzluğun Çin'e kıyasla daha düşük bir düzeyde olduğunu belirtmiş; bu durumu ülkede iş yapmak için çekici kılan bir faktör olarak değerlendirmişlerdir. Bununla birlikte, yolsuzluk potansiyelinin artışına dair bazı işaretler de mevcuttur; örneğin, Çinlilerle ilgilenen bazı yetkililer kişisel imtiyaz talep etmeye başlamış ve rüşvet taleplerinin karşılanması, bir yolsuzluk kültürünün pekişmesine yol açmıştır. Özellikle ekonomik etkileşimlerin derinleşmesi ve Çin ile Yeşil Burun Adaları arasındaki ticari ilişkilerin karmaşıklaşması, yolsuzluk riskini artırmaktadır. Geliştirme yardımı karşılığında ticari çıkar haklarının sağlanması gibi uygulamalar, şeffaflığı azaltmakta ve etik olmayan uygulamaların ortaya çıkarılmasını zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, Çinli yatırımlarının ve göçmenlerin ülke ekonomisine sağladığı katkılar ile potansiyel riskler dikkatle değerlendirilmelidir.

6. Basın Özgürlüğü ve Denetim

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü tarafından her yıl yayımlanan Basın Özgürlüğü Endeksi, ülkelerdeki basın ortamının değerlendirilmesine yönelik kapsamlı bir rapordur. Bu endeks, basın özgürlüğünü belirleyen kritik ölçütler çerçevesinde hazırlanmakta olup hukuki çerçeve, politik baskılar, sansür uygulamaları, gazetecilere yönelik şiddet, medya sahipliği yapısı ve bilgiye erişim engelleri gibi faktörleri titizlikle analiz etmektedir (Rsf).

Tablo 10: 2024-2025 Yeşil Burun Adaları Basın Özgürlüğü Puanı

Yıl	Puan	Küresel Sıralama
2024	72.77	41-180
2025	74.98	30-180

Not: Yazar tarafından Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü web sayfasındaki bilgilerden hazırlanmıştır.

Tablo 10’da sunulan veriler dikkate alındığında, Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü’nün Yeşil Burun Adaları için son iki yıla ilişkin raporlarının bulunması nedeniyle daha geniş kapsamlı zaman serilerine ulaşılamamıştır. Bununla birlikte, mevcut iki yıllık veri seti ülkedeki eğilimleri yorumlamak açısından sınırlı düzeyde ipuçları sunmaktadır. 2024 yılında 72,77 olan basın özgürlüğü puanının 2025 yılında 74,98’e yükselmesi, ülkenin basın özgürlüğü koşullarında belirgin bir iyileşme yaşandığına işaret etmektedir. Puan artışı, RSF metodolojisi çerçevesinde değerlendirildiğinde; siyasal müdahalelerin azalması, yasal çerçevenin güçlenmesi, gazetecilerin güvenlik koşullarının iyileşmesi veya medyanın kurumsal özerkliğinin artması gibi olumlu yapısal değişimlerle ilişkili olabilir. Benzer şekilde, küresel sıralamada 41. basamaktan 30. basamağa yükselme, ülkenin uluslararası karşılaştırmalı performansının da iyileştiğini göstermektedir. Bu durum, iktidarın medya üzerindeki denetim, kontrol, baskı, sansür veya ekonomik yaptırım (örneğin vergi cezaları) gibi araçları sistematik biçimde kullanmadığını; dolayısıyla ülkede basın özgürlüğünün görece güvence altında olduğunu düşündürmektedir. Söz konusu iyileşme eğiliminin devam etmesi hâlinde, Yeşil Burun Adaları’nın basın özgürlüğüne ilişkin gelecekteki raporlarda daha üst sıralara yükselmesi yönünde makul bir öngörde bulunulabilir. Bu çerçevede, ülkenin demokratik yönetim göstergeleri açısından olumlu bir eğilim içinde olduğu değerlendirilebilir.

Basın özgürlüğü, demokratik devletlerin işleyişinde merkezi bir rol oynayan bir değişken olarak değerlendirilmektedir. Bu kavram; kamu yararının korunması, hesap verebilirliğin tesis edilmesi ve şeffaf yönetişimin güçlendirilmesi işlevleriyle ölçümlenebilir (Çoban, 2020, s. 214). Basın özgürlüğünün bağımsızlığı ve özerkliği, yöneticilerin kamu kaynaklarını hukukun üstünlüğü ve rasyonel yönetim ilkeleri doğrultusunda kullanmalarını teşvik eden bir aracın varlığını ifade eder ve siyasal iktidarın keyfi uygulamalarını sınırlayan bir denetim birimi olarak işlev görür. Demokrasi kavramı ise siyasal katılım, hukukun üstünlüğü ve hesap verebilirlik gibi alt birimlerle analiz edilebilecek bir değişken olarak ele alınmaktadır (Terzioğlu, 2024, s. 24). Basın özgürlüğü ile demokrasi arasındaki ilişki doğrusal ve karşılıklı bağımlıdır; yani basın özgürlüğündeki artış, demokratik göstergelerde iyileşmeye katkı sağlar. Kitle iletişim araçları (televizyon, radyo, gazete, dergi ve dijital medya) ise hem bağımsız değişkenin uygulama alanını hem de toplum adına kamusal denetim ve kamu bekçiliği işlevini üstlenen araç birimleri olarak ele alınabilir. Küreselleşme süreciyle bu araçların erişim ve yaygınlığı artmış, böylece demokratik sistemin sürdürülebilirliğine katkı sağlamıştır.

Uluslararası demokratik endeksler dikkate alındığında, Yeşil Burun Adaları devleti temsili demokrasi ilkesi doğrultusunda seçilmiş siyasal aktörler aracılığıyla yönetilmekte; iktidar ve yönetici değişimleri anayasal meşruiyet, hukuki süreklilik ve siyasal istikrar çerçevesinde sorunsuz biçimde gerçekleşmektedir (Gomes, 2020, s. 44-45). Ülke genelinde kayıtlı seçmenlerin seçim süreçlerine katılımını engelleyen yapısal kısıtlamalar bulunmamakta; seçimler özgürlük, adil rekabet, eşit temsil ve seçim güvenliği ilkelerine uygun olarak icra edilmektedir. Toplum genelinde ifade özgürlüğü, bilgiye erişim hakkı ve çoğulcu medya ortamı iktidar tarafından sistematik biçimde sınırlandırılmamakta; alternatif bilgi kaynaklarına erişim anayasal güvenceler altında sürdürülmektedir. Seçimlerin zamanında yapılması, iktidar değişimlerinin barışçıl geçiş ilkesi doğrultusunda ve siyasal kriz yaşanmaksızın tamamlanması, ülkede kurumsal özerkliğin, demokratik hesap verebilirliğin ve yönetim kapasitesinin yerleştiğini göstermektedir. Robert Dahl’ın demokrasiyi yedi temel ölçüt üzerinden tanımladığı yaklaşım doğrultusunda değerlendirildiğinde, Yeşil Burun Adaları’nda demokrasinin konsolide ve işlevsel bir nitelik kazandığı söylenebilir (Dahl, 1989, s. 221, Linz ve Stepan, 1996, s. 6-7).

Genel olarak değerlendirildiğinde ülkede; siyasal düzenin istikrarlı biçimde tesis edilmesi ve sürdürülebilir hâle gelmesi, kurum kültürünün toplumun ve devletin tüm kademelerine yerleşmesine doğrudan bağlıdır. Bu süreçte siyasal kurumlar, hukuki öngörülebilirlik, yönetsel istikrar ve kurumsal süreklilik sağlayarak siyasal yapının düzenli işleminde belirleyici bir rol üstlenmektedir. Kurumlar ve kurumsallaşma, siyasal sistem içerisinde denge ve denetim mekanizmaları oluşturarak iktidarın keyfi kullanımını sınırlandırmakta ve siyasal düzenin korunmasına katkı sunmaktadır. Siyasal düzenin sürekliliği, kurumsallaşma sayesinde belirsizliğin azaltılması ve meşruiyetin güçlendirilmesi yoluyla mümkün hâle gelmektedir. Ayrıca kurumsallaşmış siyasal yapılar, toplum içerisindeki dinî, etnik ve kültürel farklılıkların siyasal çatışmaya dönüşmesini engelleyerek toplumsal uyum ve siyasal bütünleşme sürecini desteklemektedir.

Sonuç

Araştırma bulguları, Yeşil Burun Adaları'nın yaklaşık elli yıllık siyasal gelişim süreci içerisinde istikrarlı ve kurumsallaşmış bir demokratik yapı inşa ettiğini göstermektedir. 1975 yılında bağımsızlığın kazanılmasının ardından 1990 yılına kadar tek parti yönetimi altında şekillenen siyasal yapı, anayasal değişikliklerle çok partili sisteme evrilmiş ve bu dönüşüm kesintisiz biçimde sürdürülmüştür. Özellikle siyasi haklar ve sivil özgürlükler alanında uluslararası endekslerde gözlenen yüksek ve istikrarlı puanlar, demokratik normların yalnızca anayasal düzlemde değil, aynı zamanda uygulamada da yerleştiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, bireylerin siyasal katılım haklarının güvence altında olduğunu ve devletin bu hakları sistematik biçimde sınırlandırmadığını göstermektedir. Dolayısıyla ülkede demokratik işleyişin biçimsel bir çerçevenin ötesine geçerek kurumsallaşmış ve içselleştirilmiş bir niteliğe ulaştığı söylenebilir.

Araştırmanın tartışma boyutu, elde edilen bulguların literatürde demokratik konsolidasyon ile ilişkilendirilen temel değişkenlerle büyük ölçüde örtüştüğünü ortaya koymaktadır. Hukukun üstünlüğü, şeffaflık, hesap verebilirlik ve siyasal çoğulculuk gibi unsurların ülkede belirli bir süreklilik göstermesi, demokratik istikrarın yapısal temellerinin güçlü olduğunu işaret etmektedir. Yolsuzluk Algı Endeksi verileri, kamu yönetiminde görece düşük yolsuzluk seviyesine işaret ederken; Basın Özgürlüğü Endeksi sonuçları, medya üzerinde doğrudan ve sistematik bir baskının bulunmadığını göstermektedir. Bu göstergeler birlikte değerlendirildiğinde, yürütme organının denge ve denetim mekanizmaları içerisinde sınırlandırıldığı ve siyasal iktidarın keyfi kullanımının kurumsal araçlarla kontrol altına alındığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte siyasal rekabetin büyük ölçüde iki ana parti etrafında yoğunlaşması, demokratik çoğulculuğun derinliği açısından tartışılması gereken bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Bulguların değerlendirilmesi, Yeşil Burun Adaları'nın Afrika kıtasında sıklıkla gözlemlenen siyasal istikrarsızlık, askeri müdahaleler ve zayıf kurumsallaşma örüntülerinden belirgin biçimde ayrıştığını göstermektedir. Ülkede seçimlerin düzenli ve rekabetçi biçimde gerçekleştirilmesi, iktidar değişimlerinin barışçıl yollarla gerçekleşmesi ve anayasal düzenin süreklilik arz etmesi, demokratik kültürün hem elitler hem de toplum düzeyinde benimsendiğine işaret etmektedir. Ancak seçimlere katılım oranlarının görece düşük seyretmesi ve oy dağılımının iki parti lehine yoğunlaşması, siyasal katılımın niteliği ve temsilde adalet açısından sınırlılıklar barındırmaktadır. Bu durum, demokratik sistemin istikrarını zedelememekle birlikte uzun vadede siyasal çeşitliliğin daralmasına ve alternatif temsil kanallarının zayıflamasına yol açabilecek bir risk unsuru olarak değerlendirilebilir.

Bu çerçevede araştırma kapsamında geliştirilen öneriler, mevcut demokratik yapının güçlendirilmesine ve sürdürülebilirliğinin artırılmasına yöneliktir. Öncelikle seçimlere katılım oranlarının artırılması için siyasal bilinçlendirme politikalarının geliştirilmesi ve katılımı teşvik edici kurumsal düzenlemelerin hayata geçirilmesi önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra küçük ve yeni siyasal partilerin sistem içerisinde daha etkin temsil edilmesini sağlayacak düzenlemeler, siyasal çoğulculuğun derinleşmesine katkı sunacaktır. Yolsuzlukla mücadelede mevcut kurumsal kapasitenin korunması ve geliştirilmesi, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin sürdürülebilirliği açısından kritik bir gerekliliktir. Gelecek senaryosu açısından değerlendirildiğinde, mevcut kurumsal yapı ve demokratik kültürün korunması hâlinde ülkenin demokratik performansını sürdürmesi beklenmektedir; ancak demografik değişimler, ekonomik

dalgalanmalar veya siyasal katılımın zayıflaması gibi faktörler, demokratik kalite üzerinde sınırlı da olsa baskı oluşturabilecek potansiyel riskler arasında yer almaktadır.

Extended Abstract

The aim of this research is to reveal the relationship between the processes of resolving structural problems encountered in the democratisation and institutionalisation of the country by the state, the government and the opposition, and the establishment of justice in representation and democratic culture. The hypothesis of this research is formulated as follows: in the Cape Verde Islands, the state strengthens the quality of representation and participation by enhancing the country's democratic quality and level of democratic participation, thereby ensuring the establishment and institutionalisation of democratic culture. The significance of this research lies in the fact that it fills an important gap by examining the transition from a single-party system to democracy in the Cape Verde Islands and the experience of democracy within a multi-party system in line with international reports, analysing the democratic cultural experience of an African country that is close to developed country indices.

The study employed the case study approach from qualitative research methods. Conducted specifically on the state of Cape Verde, this study offers the opportunity to examine in depth, systematically, analytically and holistically the country's transition from a single-party system to a multi-party political system; the exercise of civil rights and freedoms; the level of justice in representation; and the formation and establishment of democratic culture. In the study, reports, indices and official statistics published by international institutions were treated as quantitative data and analysed using descriptive statistical techniques. Qualitative data were evaluated using content analysis. The data were obtained from online sources of current and reliable international organisations. The universe of the study has been identified as the democratic indicators of the state of Cape Verde. The sample of the study consists of reports published by Freedom House, Reporters Without Borders, and Transparency International between 2020 and 2025, as well as the 2016 and 2021 elections. The data was obtained from Freedom House, Transparency International, Reporters Without Borders, and Worldometers, which are recognised as valid and reliable sources and are frequently referenced in academic literature. The scope of the research has been defined as the country's democratic experience between 1975 and 2025. The extremely limited academic literature on Cape Verde is a significant constraint of the research. The absence of any academic publications on the country in the YÖK Thesis database and Dergipark enables this study to fill an important gap in the literature and make an original contribution.

The research will be explained through the concept of democratic consolidation. According to this concept, the establishment of democracy in a country is the attainment of a permanent, stable and irreversible state in terms of regime continuity, institutional stability and democratic legitimacy, beyond the constitutional and legal framework. The rule of law, accountability, transparent governance, political participation and pluralism have been internalised in both behavioural and attitudinal dimensions within state administration and society. In this respect, democratic consolidation is multidimensional.

The research examines the Cape Verdean state's approximately fifty-year democratic experience in light of international indices. After gaining independence, the country was governed by a single-party system until 1990, when constitutional changes were made to transition to a multi-party system, which has been maintained to this day. The country's first experience with political parties has been successful compared to neighbouring African countries and has achieved a stable democratic process. Freedom House reports indicate that the country's score for political rights and civil liberties has remained stable at 92 over the years, demonstrating that democratic norms and standards have now become permanent. This situation reveals that individuals' political rights and freedoms are not suppressed by either the state or any other authority, confirming that democratic functioning has become institutionalised.

According to Corruption Perceptions Index data, it is observed that elements such as the fight against corruption, institutionalisation and judicial independence are functioning effectively in Cape Verde, and that good governance mechanisms are in place. This indicates that the principles of transparency and

accountability are being applied; limited increases or minor fluctuations in these indicators are possible in the coming period. Press Freedom Index data reveals that state intervention through access restrictions on media and the internet, economic sanctions, judicial oversight or self-censorship is limited. The election results demonstrate that political pluralism, fair representation and competitive conditions exist in the country, and that democratic culture is well established at both the state and societal levels. Furthermore, the participation of the ruling party, the opposition and smaller parties in the electoral process; the avoidance of excessive concentration of executive power within the framework of the semi-presidential system; and the timely conduct of peaceful elections and presidential transitions prove that there has been no democratic regression and that democratic culture has become institutionalised.

International indices and reports indicate that the democratic structure in Cape Verde is stable; that the multi-party electoral system is applied in every election and competition continues; that corruption remains at relatively low levels; that the separation of powers is ensured within the framework of constitutional norms; and that the executive branch functions in accordance with this balance. The high scores for political rights and civil liberties indicators confirm the research hypothesis. However, the relatively low turnout in elections and the fact that the largest share of the vote is usually concentrated between two parties indicate areas that require more detailed study in the future. The Cape Verde Islands' experience with democracy stands out positively from that of neighbouring African countries. Nevertheless, strengthening legal regulations, judicial oversight and institutionalisation in the fight against corruption is important. Furthermore, changes in the country's current demographic structure could lead to sharp shifts in the nature of democratic values and political processes.

Makale Bilgileri		Article Information	
Etik Kurul Kararı:	Etik Kurul Kararından muaftır.	Ethics Committee Approval:	Exempt from the Ethics Committee Decision.
Katılımcı Rızası:	Katılımcı bulunmamaktadır.	Informed Consent:	No participants.
Mali Destek:	Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.	Financial Support:	No financial support from any institution or project.
Çıkar Çatışması:	Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.	Conflict of Interest:	No conflict of interest.
Telif Hakları:	Telif hakkına sebep olacak hiçbir materyal kullanılmamıştır.	Copyrights:	No material subject to copyright is included.

Kaynakça

- Ajitoni, B. D. (2024). Ubuntu and Philosophy of Community in Africa Thought: An Exploration of Collective Identity and Social Harmony. *Journal of African Studies and Sustainable Development*, 7(3), 1-15.
- Akçay, S. (2000). Yolsuzluk, ekonomik özgürlükler ve demokrasi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 1–15.
- Amado, A. D. (2015). The illegible state in Cape Verde: Language policy and the quality of democracy (Unpublished doctoral dissertation). Boston University.
- Anckar, D. (2004). Direct democracy in microstates and small island states. *World Development*, 32(2), 379–390. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2003.08.003>.
- Baker, B. (2006). Cape Verde: The most democratic nation in Africa? *The Journal of Modern African Studies*, 44(4), 493–511. <https://doi.org/10.1017/S0022278X06002060>.
- Batalha, L. M. F. (2002). The Cape Verdean ‘community’ in Portugal: Anthropological constructions from within and without (Unpublished doctoral dissertation). University of Oxford.
- Beşel, F., & Yardımcıoğlu, F. (2013). Demokrasi ve yolsuzluk ilişkisi: Seçilmiş Ortadoğu ülkelerinin analizi. In K. İnät & M. Ataman (Eds.), *Ortadoğu Yıllığı 2013* (pp. 445–461). Açılım Kitabevi.
- Berg-Schlosser, D. (2008). Determinants of democratic successes and failures in Africa. *European*

- Journal of Political Research, 47(3), 269–306. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2007.00768.x>.
- Bratton, M., & van de Walle, N. (1994). Neopatrimonial regimes and political transitions in Africa. *World Politics*, 46(4), 453–489. <https://doi.org/10.2307/2950715>.
- Briceño-Garmendia, C. M., & Benitez, D. A. (2010). Cape Verde's infrastructure: A continental perspective. The World Bank. <https://www.ppiaf.org/sites/default/files/documents/2011-01/AICD-CapeVerde-Country-Report.pdf>.
- Bühlmann, M., Merkel, W., Müller, L., & Weßels, B. (2011). The democracy barometer: A new instrument to measure the quality of democracy and its potential for comparative research. *European Political Science*, 11(4), 519–536. <https://doi.org/10.1057/eps.2011.46>.
- Cardina, M., & Rodrigues, I. N. (2021). The mnemonic transition: The rise of an anti-anticolonial memoryscape in Cape Verde. *Memory Studies*, 14(2), 380–394. <https://doi.org/10.1177/1750698020927735>. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1750698020927735>.
- Cardoso Pereira, L. (2013). Cabo Verde: Da descolonização à abertura democrática (Tese de doutoramento, Universidade Lusófona de Humanidades e Tecnologias, Departamento de Ciência Política, Segurança e Relações Internacionais).
- Carling, J., & Østbø Haugen, H. (2008). Mixed fates of a popular minority: Chinese migrants in Cape Verde. In C. Alden, D. Large, & R. S. de Oliveira (Eds.), *China returns to Africa: A rising power and a continent embrace* (pp. 319–338). Hurst & Company.
- Celik, O. (2025). Siyasal rejimlerin sınıflandırılması üzerine: Kuramsal temeller ve güncel yansımalar. *Cappadocia Journal of Area Studies*, 7(1), 63–81.
- Constitution of the Republic of Cabo Verde. (2010). Constitution of the Republic of Cabo Verde. FAOLEX. <https://www.fao.org/faolex/results/details/en/c/LEX-FAOC117271/>.
- Çoban, M. (2020). Basın özgürlüğü ve yolsuzluk ilişkisi: BRICS ülkeleri üzerine panel veri analizi. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 212–235.
- Dahl, R. (1989). *Democracy and its critics*. Yale University Press.
- Efeoglu, R., & Emsen, Ö. S. (2021). Demokratikleşmede yolsuzluk ve kalkınmışlığın etkileri. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 13–36. <https://doi.org/10.33399/biibfad.749982>.
- Gasiorowski, M., & Power, T. (1998). The structural determinants of democratic consolidation. *Comparative Political Studies*, 31(6), 740–771.
- Goldsmith, A. A. (2004). Predatory versus developmental rule in Africa. *Democratization*, 11(3), 88–110. <https://doi.org/10.1080/1351034042000238185>.
- Gomes, W. A. (2020). The Guinea-Bissau constitutional reform debate (Master's capstone project). CUNY Graduate Center. https://academicworks.cuny.edu/gc_etds/3675.
- Huntington, S. P. (1965). Siyasal gelişme ve siyasal bozulma (E. Özbudun, Çev.). *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22–23(1–4), 55–107.
- Huntington, S. P. (1996a). Üçüncü dalga: Yirminci yüzyıl sonlarında demokratlaşma (E. Özbudun, Çev.). *Yetkin Yayınları*.
- Huntington, S. P. (1996b). Democracy for the long haul. *Journal of Democracy*, 7(2), 3–13.
- Inter-Parliamentary Union. (2016). Cabo Verde parliamentary elections 2016. <https://data.ipu.org/parliament/CV/CV-LC01/election/CV-LC01-E20160320/>.
- Inter-Parliamentary Union. (2021). Cabo Verde parliamentary elections 2021. <https://data.ipu.org/parliament/CV/CV-LC01/election/CV-LC01-E20210418/>.
- Joseph, R. (1997). Democratization in Africa after 1989: Comparative and theoretical perspectives. *Comparative Politics*, 29(3), 363–382. <http://www.jstor.org/stable/422126>.
- Kalu, K. N. (2004). Embedding African democracy and development: The imperative of institutional capital. *International Review of Administrative Sciences*, 70(3), 527–545. <https://doi.org/10.1177/0020852304046208>.
- Korkmaz, T. (2023). Demokrasi ve demokrasinin ölçülmesi: Türkiye eksenli bir analiz. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(2), 314–346.
- Madeira, J. P. (2015a). Cabo Verde: Geopolítica e projeção de um pequeno Estado insular na África Ocidental. *Austral: Revista Brasileira de Estratégia e Relações Internacionais*, 4(8), 59–79.
- Madeira, J. P. (2015b). Cape Verde: Geopolitics and projection of a small island state in West Africa.

- Austral: Brazilian Journal of Strategy & International Relations, 4(8), 58–77.
- Madeira, J. P. (2019a). Security challenges for small island developing states: The case of Cape Verde. *Revista de Relaciones Internacionales, Estrategia y Seguridad*, 14(2), 155–177. <https://doi.org/10.18359/ries.3756>.
- Madeira, J. P. (2019b). Política externa cabo-verdiana: Evolução, perspectivas e linhas de força [Cape Verdean foreign policy: Evolution, perspectives and lines of force]. *Estudos Internacionais*, 7(1), 87–109. <https://doi.org/10.5752/P.2317-773X.2019v7.n1.p87>.
- Madeira, J. P., & Monteiro, N. (2017). Cabo Verde na segurança e defesa do Atlântico: Dimensões da parceria Norte-Sul e Sul-Sul [Cape Verde in the Atlantic security and defense: Dimensions of the North-South and South-South partnership]. *Revista Geográfica Venezolana*, 58(1), 102–117.
- Metin, Y. (2007). Siyasal muhalefetin uluslararası insan hakları sözleşmelerinde korunması. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(3–4), 63–104. <https://izlik.org/JA83JB63KC>.
- Meyns, P. (2002). Cape Verde: An African exception. *Journal of Democracy*, 13(3), 153–165. <https://doi.org/10.1353/jod.2002.0049>.
- Migrants & Refugees Section, Integral Human Development. (2023). Migration profile: Cape Verde. Vatican City: Palazzo San Calisto. <https://migrants-refugees.va/wp-content/uploads/2023/02/2022-CP-Cape-Verde.pdf>.
- Odeh, E. E., Odibo, S. M., Agbo, H. C., & Onwo, D. O. (2025). Democracy and resurgence of coup d'état in West Africa: Exploring the role of natural resource wealth. *Journal of Social and Political Science*, 2(1), 16. <https://rumah-jurnal.com/index.php/jsaps/index>.
- O'Donnell, G., & Schmitter, P. C. (1986). Transitions from authoritarian rule: Tentative conclusions about uncertain democracies. Johns Hopkins University Press.
- O'Reilly, C. (2023). Emancipatory pathways or postcolonial pitfalls? Navigating global policing mobilities through the Atlantic archipelago of Cape Verde. In A. Aliverti, H. Carvalho, A. Chamberlen, & M. Sossa (Eds.), *Decolonizing the criminal question: Colonial legacies, contemporary problems* (pp. 219–240). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780192899002.003.0013>.
- Resende-Santos, J. (2016). Cape Verde: Rethinking diaspora in development policy. *International Migration*, 54(2), 82–97. <https://doi.org/10.1111/imig.12212>.
- Reporters Without Borders. (2025). Methodology used for compiling the World Press Freedom Index 2025. <https://rsf.org/en/methodology-used-compiling-world-press-freedom-index-2025>.
- Richard Lobban. (1995). Cape Verde: Crioulo Colony to Independent Nation. Boulder: Westview Press.
- Sanches, E. R. (2020). Transitions to democracy, institutional choices and party system stability: Lessons from small African islands. *Journal of Contemporary African Studies*, 38(2), 186–204. <https://doi.org/10.1080/02589001.2020.1774048>.
- Sanches, E. R., & Lopes, J. (2022). Shaking up democracy from below: Protest and change in Cabo Verde. In E. R. Sanches (Ed.), *Popular protest, political opportunities, and change in Africa* (pp. 19–38). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003177371-2>.
- Schmitter, P. C. (1999). Demokrasi nedir, ne değildir? In A. Yayla (Ed.), *Sosyal ve Siyasal Teori* (pp. 3–16). Siyasal Kitabevi.
- Schumpeter, J. (2003). Capitalism, socialism and democracy. Routledge.
- Schedler, A. (1998). What is democratic consolidation? *Journal of Democracy*, 9(2), 91–107.
- Schedler, A. (2001). Measuring democratic consolidation. *Studies in Comparative International Development*, 36(1), 66–92.
- Tavares, B. C. (2018). Cape Verdean migration trajectories into Luxembourg: A multisited sociolinguistic investigation (Doctoral dissertation, University of Luxembourg).
- Terzioğlu, D. (2024). Medya-demokrasi-basın özgürlüğü ilişkisi bağlamında iletişim tarihinin çok zamanlılığı üzerine bir değerlendirme. *Yeni Yüzyıl'da İletişim Çalışmaları*, 2(10), 16–25.
- Turan, İ. (2022). Demokrasi, seçim ve seçim sistemleri. *Toplum, Ekonomi ve Yönetim Dergisi*, 3(2), 94–120. <https://izlik.org/JA33EA44YP>.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (t.y.). Cabo Verde siyasi görünümü. <https://www.mfa.gov.tr/cabo-verde-siyasi-gorunumu.tr.mfa>.
- Uçar, J. (2021). İnternet ortamında ifade ve basın özgürlüğü. *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(2), 349–381. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iauhfd/issue/68501/934398>.
- Ukpe, E. U. (2024). The history of Cape Verde (now Cabo Verde). In *Relics of colonialism: An*

- introduction to African politics (pp. 229–235). Robertminder International Limited.
- Van De Walle, N., & Smiddy Butler, K. (1999). Political parties and party systems in Africa's illiberal democracies. *Cambridge Review of International Affairs*, 13(1), 14–28. <https://doi.org/10.1080/09557579908400269>.
- Veenendaal, W. (2020). When things get personal: How informal and personalized politics produce regime stability in small states. *Government and Opposition*, 55(3), 393–412. <https://doi.org/10.1017/gov.2018.30>
- Veenendaal, W. P., & Corbett, J. (2014). Why small states offer important answers to large questions. *Comparative Political Studies*, 1–23. <https://doi.org/10.1177/0010414014554687>.
- Wahman, M. (2015). Nationalized incumbents and regional challengers: Opposition- and incumbent-party nationalization in Africa. *Party Politics*, 21(1), 1–14. <https://doi.org/10.1177/1354068815596515>.
- Yeşilçayır, C. (2019). İnsan haklarının sağlanmasında temel bir sorunsal olarak demokrasi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 21(1), 333–351.
- Yakışık, H., & Çetin, A. K. (2014). Yolsuzlukların sosyoekonomik belirleyicileri: Yatay kesit veri analizi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(3), 205–224.

[Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY NC\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.

(This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY-NC) License)